

ORTADOğU GÜNDEMİ

29 Mart-4 Nisan 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler'in ev sahipliği yaptığı beşinci yıllık konferansta toplamda 6,4 milyar dolar toplandı. Almanya 2,04 milyar dolar, Katar 100 milyon dolar, ABD 600 milyon dolar ve İngiltere 281 milyon dolar taahhüt etti. Almanya son dört yılın en büyük taahhüdünü gerçekleştirdi. Birleşik Krallık ise geçtiğimiz seneye göre 300 milyon lira daha az katkıda bulundu. Toplam hedef 10 milyar dolardır ancak Covid-19 salgını nedeniyle hükümetler çekimser yaklaşmaktadır.¹ Türk yetkililer ise yerlerinden edilmiş Suriyeliler için uluslararası dayanışma ve yük paylaşımı çağrılarını yineledi.

BM Güvenlik Konseyinde konuşan ABD Dışişleri Bakanı Anthony Blinken, daha fazla sınır kapısının açılması ve insani yardımın siyasi bir mesele hâline getirilmesinin bırakılması için çağrıda bulundu. Öte yandan Rus Dışişleri Bakan Yardımcısı Sergey Vershinin, sınır ötesi yardım operasyonlarına kuşkuyla yaklaştığını belirtti. Vershenin, operasyonları Suriye'nin egemenliğine ve toprak bütünlüğüne zarar vermek amacıyla yürütüldüğü ve uluslararası hukuk normlarını ihlal ettiği şeklinde değerlendirdi.²

• Suriye Rejimi

Suriye rejiminin bir Rus şirketi ile Akdeniz'de petrol arama hakkı veren dört yıllık sözleşme imzalaması tartışma yarattı. Sözleşmede Lübnan'a dâhil olan en az 750 kilometre karelik alanın yer aldığı belirtildi. Lübnan'ın 2011 yılında belirlediği deniz sınırlarının Suriye tarafından tanınmaması ve Suriye rejiminden gelen yeni hamle, bir deniz sınırı anlaşmazlığı oluşacağına dair endişe doğurmaktadır.³

Terör örgütü YPG/PKK biriken borçları nedeniyle iki hafta önce Esad rejimine petrol satışlarını durdurdu. YPG-Esad rejimi arasındaki petrol ticaretinin durmasında ABD'nin terör örgütüne uyguladığı baskıların etkili olduğu ifade edilmektedir. Esad rejimi, yerel para birimi Suriye lirasının dolar karşısında değer kaybetmesi ve son dönemde petrol fiyatlarında yaşanan artış nedeniyle İran'dan da yakıt tedarik etme konusunda sıkıntılar yaşamaktadır. Akaryakıt kıtlığı hayatı olumsuz etkilerken, rejime yakın sosyal medya hesaplarında başkent Şam, Halep ve Lazkiye'de şehir içi ulaşımın durma noktasına geldiği ifade edilmektedir. Rejim yaşanan akaryakıt krizine karşı çareyi fiyatları yükseltmekte ararken, bu adım soruna çözüm olmadı.⁴

1 UN raises \$6.4bn for Syrians as humanitarian needs soar | Syria's War News | Al Jazeera

2 Blinken at UN calls for opening of border crossings for Syria aid | Conflict News | Al Jazeera

3 Maritime border dispute emerges between Lebanon, Syria (arabnews.com)

4 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyede-esed-rejiminin-kontrolundeki-bolgelerde-yakit-kriziderinlesiyor/2192633>

Suriye Devlet Başkanlığı Ofisi, yaklaşık 20 gün önce Covid-19'a yakalanan Beşar Esad ve eşinin durumuyla ilgili açıklama yaptı. Yapılan açıklamada testlerinin negatif çıktığı ve ikilinin görevlerinin başına döndüğü ifadesi yer aldı.⁵

• Fırat'ın Doğusu

YPG, IŞİD üyelerini yakalamak için El Hol Kampı'na geniş çaplı bir operasyon düzenledi. YPG'nin 'Asayiş' adını verdiği iç güvenlik birimleri (29 Mart Pazartesi gecesi) yerel saatle 4.00'te kampa girerek 'İnsani ve Güvenlik Operasyonu' adını verdiği operasyona başladı.⁶ YPG'ye bağlı yaklaşık 5.000 militanın katıldığı operasyonun ilk gününde IŞİD üyesi olduğu iddia edilen düzinelerce kişi gözaltına alındı. 2 Nisan Cuma günü sonra eren bu 5 günlük operasyonda gözaltına alınan kişi sayısı YPG'nin medya organları tarafından 125 olarak duyuruldu.⁷ Gözaltına alınanlar arasında 'Ebu Kerrar' isimli Irak uyruklu bir üst düzey IŞİD militanının da olduğu verilen bilgiler arasında yer aldı.⁸ Bu operasyonun El Hol Kampı'na yönelik gerçekleştirilen güvenlik operasyonunun 1. etabı olduğu ve ilerleyen günlerde yeni operasyonların düzenlenebileceği ifade edildi.

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü 20 tırdan oluşan bu konvoy, ABD'nin 2021'in başından bu yana YPG kontrolü altında bulunan bölgelere sevk ettiği 19. konvoy olarak kayda geçti.⁹ ABD'nin Ocak 2021'den beri Suriye'nin kuzey doğusuna gönderdiği toplam araç ve tır sayısı ise 750'ye yaklaştı. Aralık başı ve şubat sonu arasında kalan zaman diliminde ABD'nin Suriye'ye yaptığı askerî sevkiyatların sayısında önemli bir artış gözlemlenmişti. Mart ve nisan ayları itibarıyla ise bu sevkiyat yoğunluğunun rutin seviyeye düştüğü görüldü.

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı bir açıklamada YPG'nin Haseke'de sadece mart ayında 2.700 genci kaçırdığını belirtti. Bu gençlerin terörist yapılmak üzere silah altına alındığını ifade eden Kalın, Batı'nın PKK'yı idealize ve romantize etmeyi sürdürmesine de tepki gösterdi.¹⁰

• Güney Suriye

Dera'nın doğu kırsalında yer alan Al-Karak Al-Sharqi ve Rakham arasındaki yolda bulunan rejim kontrol noktasına kimliği belirsiz silahlı kişiler tarafından hafif silahlarla ateş açıldı. Pazar sabahı erken saatlerde meydana gelen saldırıda can kaybı olmadı. Suriye İnsan Hak-

5 <https://www.voanews.com/covid-19-pandemic/syrian-president-assad-his-wife-have-recovered-covid-19>

6 <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-56560888>

7 https://twitter.com/cmoc_sdf/status/137800389383348288?s=20

8 <https://www.syriahr.com/en/212411/>

9 <https://www.syriahr.com/en/212210/>

10 <https://twitter.com/ikalın1/status/1378244625983545345?s=20>

ları Gözlemevi'nin (SOHR) yayımladığı bilgilere göre, Haziran 2019'da Dera'da başlayan güvenlik kaosunda 976 saldırı ve suikast girişimi belgelendi. Bu saldırı ve suikastlar sonucunda 182'si sivil; 305'i rejim askeri veya sadık milis/güvenlik güçleri olmak üzere toplamda 657 kişi hayatını kaybetti.¹¹

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

İdlib'in Han Şeyhun ilçesine 4 Nisan 2017'de yapılan rejim saldırısında 31 çocuk, 21 kadın başta olmak üzere toplam 88 sivil hayatını kaybetmiş, onlarca sivil de yaralanmıştı. Saldırı bölgesindeki doktorların ifadelerine göre Esad rejimi bu saldırıda zehirli gaz kullanmış ve ölenlerin birçoğu boğularak hayatını kaybetmiştir. Aradan geçen 4 yıla rağmen kimyasal silah saldırısının failleri hâlâ bir cezaya çarptırılmadı.¹²

Şanlıurfa Valiliğinden yapılan açıklamada Tel Abyad'da top, havan, mayın mühimmatı kullanılarak hazırlanmış plastik bidonlar ve demir bloklar içerisine tuzaklanmış 42 parça hâlinde toplam 693 kilogram ağırlığında patlayıcı madde ele geçirildiği bildirildi.¹³ 1 Nisan 2021'de Hatay Valiliğinden yapılan açıklamada "01.04.2021 günü saat 16.30 sıralarında Afrin'de sivil halkın yoğun olduğu bölgede emniyet güçlerinin dikkati sayesinde PPK/YPG terör örgütü mensubu 2 kadın canlı bomba eylem yapmadan önce yapılan operasyon ile etkisiz hâle getirilmiştir" ifadeleri kullanıldı.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Suudi Arabistan Veliâht Prensi Muhammed bin Selman, Irak Başbakanı Mustafa el-Kazîmi'yi çarşamba günü Riyad'da ağırladı. Kazîmi, Suudi Arabistan'a ilk resmî ziyaretinde ordu töreniyle karşılandı. İki ülke arasındaki bağları güçlendirmek için gerçekleşen ziyarette, güvenlik meselesi, siyasi ve ekonomik iş birliği fırsatları görüşüldü. Suudi Basın Ajansı ziyaretle ilgili, "Krallık, Irak'ın aşırıcılık ve terörle mücadelesi konusunda destek vermeye niyetli olduğu gibi ikili ilişkileri her alanda geliştirmeye hazırdır" ifadelerini kullandı.¹⁴ İki lider arasındaki görüşmelerde aynı zamanda iki ülke arasındaki ticaret hacmini büyütme, Suudi firmalarının Irak'taki yatırımlarının arttırılması ve Arar Sınır Kapısı'na ek olarak yeni bir sınır kapısının açılması konuları ele alındı. Ayrıca, İki ülke arasındaki ticari hacmin 500 milyon dolardan 2,6 milyar dolara çıkarılacağı açıklandı. Al-Arabiya, Kazîmi'nin ziyareti sırasında iki ülke arasında finans, ticaret, ekonomi, kültür ve medya alanlarını kapsayan beş ayrı anlaşmanın imza-

11 <https://www.syriahr.com/en/212658/>

12 <https://www.syriahr.com/en/212682/>

13 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tel-abyadda-693-kilogram-patlayici-madde-ele-gecirildi/2193281>

14 <https://www.thenationalnews.com/mena/iraqi-iraqi-pm-visits-saudi-arabia-to-enhance-bilateral-relations-1.1194592>

landığını bildirdi.¹⁵ Yamama Sarayı'nda gerçekleşen görüşmelerin ardından Suudi Arabistan'ın Irak özel sektörünü geliştirmek adına Irak ile ortak bir fona üç milyar dolar yatıracağı açıklandı.¹⁶ Ortak fonun iki ülkenin özel sektörünün katılımıyla Suudi ve Irak ekonomilerinin yararına olacağı ifade edildi.¹⁷

Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, Ürdün Dışişleri Bakanı Ayman Safadi ve Mısır Dışişleri Bakanı Sameh Şukri'yi Bağdat'ta ağırladı. Geçen hafta Kahire'de gerçekleşen ölümcül tren kazasından sonra ertelenen toplantının odağında Ortadoğu ve Kuzey Afrika siyaseti ve güvenlik meseleleri görüşüldü.¹⁸ Irak Dışişleri Bakanlığından yapılan bir açıklamada, üç bakan arasında Filistin sorunu, Suriye krizi, terör, Yemen ve Libya krizleri gibi başlıkların ele alındığı belirtildi. Bakanların terörle mücadelede ortak çabaları arttırma konusunda anlaşmaya vardığı ifade edildi.¹⁹ Toplantıda Irak-Ürdün arasında petrol transferini kolaylaştıracak Basra-Akabe petrol hattının uzatılması tekrar gündeme gelirken, Mısırlı firmaların Irak'taki yapılanma projelerinde rol oynayabileceği dile getirildi.

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, İsviçre'nin Bağdat Büyükelçiliğinin yeniden açılması konusunu görüşmek üzere İsviçre Dışişleri Bakanı Ignazio Cassis'i kabul etti. Toplantıda Irak ekonomisini geliştirme çabaları ve Bern'in Bağdat'ın özel sektörün yatırım ve iş fırsatları yaratması için daha geniş bir angajman sağlama yaklaşımını onaylaması görüşüldü.²⁰

• Güvenlik

Irak güvenlik güçleri terör örgütü IŞİD tarafından planlanan bir saldırıyı önledi. Kerkük Valiliği Soruşturma Mahkemesi hakimlerini hedef alan saldırıyı önleyen güvenlik güçleri ülkenin farklı yerinde düzenlenen operasyonlarda dokuz IŞİD mensubunu tutukladı. Savunma Bakanlığının yaptığı açıklamada Kerkük'te tutuklanan bir grup üyesinin planlanan saldırı hakkında bilgi vermesi sonrasında gerçekleşen operasyonda güvenlik güçleri Anbar'da iki ve Kerkük'te bir olmak üzere üç saldırganı tutuklayarak saldırıyı önledi.²¹

Haşdi Şaabi bünyesindeki Aşiret tugayları ile IŞİD militanları arasında çatışmalar yaşandı. Musul'un güneydoğusundaki Iraklı aşiret tugayları ile IŞİD teröristleri arasında şiddetli çatışmalar olduğu bildirildi. Haşdi Şaabi Komutanı Muhammed el-Cumeyli, IŞİD'in en az iki

15 <https://english.aawsat.com/home/article/2892821/saudi-arabia-iraq-sign-5-accords-during-iraqi-pms-visit-riyadh>

16 <https://www.thenationalnews.com/gulf/saudi-arabia/saudi-arabia-and-iraq-announce-3bn-fund-for-development-1.1195058>

17 <https://www.arabnews.com/node/1835021/saudi-arabia>

18 <https://www.kurdistan24.net/en/story/24178>

19 <https://www.middleeastmonitor.com/20210331-egypt-jordan-iraq-ministers-agree-to-cooperate-in-combatting-terrorism/>

20 <https://www.basnews.com/en/babat/679661>

21 <https://www.middleeastmonitor.com/20210329-iraq-thwarts-daesh-attack-arrests-9-militants/>

yerel sivil idam etmesinin ardından Tikrit kentinde aşiretlerle çatışmaların başladığını söyledi. IŞİD daha önce dört sivil balık tutarken kaçırmış, ikisini serbest bırakmış ve diğer ikisini infaz etmişti.²²

Babil'de ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon bünyesindeki konvoyu bombalı saldırı düzenlendi. Güvenlik kaynaklarından elde edilen bilgilere göre, Babil'de yola yerleştirilen bombanın koalisyona bağlı araçların geçtiği sırada patladığı bildirildi. Saldırı sonucu can kaybının yaşanmadığı kaydedildi.²³ Uluslararası Koalisyon'a ait Nasiriye istikametine giden bir konvoyu hedefleyen başka bir saldırı ise Uluslararası Direniş'e bağlı bir grup üstlendi.²⁴

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2005 yılından itibaren 4 Nisan tarihini "Dünya Mayın Bilinci ve Mayın Faaliyetine Destek Günü" ilan ederek mayın ve patlamamış mühimmat tehlikesine dikkat çekmeyi ve bu faaliyetlere karşı farkındalık kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla 4 Nisan gününde Duhok'un Zavite kasabasında düzenlenen etkinlikte, IKBY Mayın Temizleme Ajansı tarafından bölge tarama faaliyetleri sonucu bulunan mayınlar etkisiz hâle getirildi.²⁵ IKBY Mayın Temizleme Ajansı Başkanı Cabbar Mustafa, 1991 yılından bu yana IKBY'de 13 bin 400 kişinin çatışmalardan arta kalan mayın ve patlayıcıların kurbanı olduğunu söyledi. Cabbar, 776 kilometre karelik mayınlı arazinin büyük kısmının temizlendiğini ancak 260 kilometre karelik alanın hâlâ mayınlarla döşeli olduğunu belirtti.

• Ekonomi

2021 Bütçe Yasa Tasarısı, Irak Parlamentosunda onaylandı. Aylardır sürüncemede kalan bütçe müzakereleri, yasa tasarısındaki bütün maddelerin onaylanmasıyla son buldu. 215 milletvekilinin katılımıyla yapılan oturumu, eski Başbakan Nuri el-Maliki liderliğindeki Kanun Devleti Koalisyonu ile Ulusal Nehc Grubu'nun toplam 33 milletvekili boykot etti. Bütçenin 89,65 milyar dolar olduğu ve 19,8 milyar dolarlık bir bütçe açığı bulunduğu belirtildi.^{26 27} Bağdat ve Erbil arasında sağlanan en son anlaşmaya göre ise, IKBY'ye yüzde 12,67 oranında bütçe verileceği öğrenildi. IKBY'nin ise günlük 250 bin varil petrol satış gelirini ve diğer iç gelirlerin yarısını Bağdat'a teslim edeceği duyuruldu.²⁸ Böylelikle geri kalan miktardaki petrol üretimini IKBY'nin satabileceği de ifade edilmektedir.

22 <https://www.basnews.com/en/babat/679660>

23 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1673195759534291>

24 <https://twitter.com/IraqLiveUpdate/status/1377004989181276165>

25 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/040420213>

26 https://www.iraqoilreport.com/news/rising-oil-sales-fuel-hopes-of-funding-new-2021-budget-targets-43631/?utm_source=IOR+Newsletter&utm_campaign=b08fa4b980-Email_Update&utm_medium=email&utm_term=0_f9870911e6-b08fa4b980-192935548

27 <https://twitter.com/sinansm/status/1377361240721346565>

28 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-meclisi-bagdat-erbil-arasindaki-anlasmazlik-nedeniyle-aylarca-suruncemede-kalan-2021-butcesini-onayladi/2194609>

Irak Parlamentosu Başkanı Muhammed el-Halbusi, 7 Ekim’de parlamentonun feshedilmesine yönelik kararı onayladı.²⁹ Bu karar ile 10 Ekim 2021’de gerçekleşmesi planlanan erken seçimlerin önü açılmış oldu. IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, 2021 yılı bütçesinin onaylanmasının büyük bir başarı olduğunu ve Erbil ile Bağdat arasındaki diğer sorunların çözümü için bir teşvik olacağını söyledi. Bütçenin onaylanmasındaki önemli rolünden dolayı Başbakan Kazımi’ye teşekkür eden Başkan Barzani, “Irak’ta istikrarın sağlanması, sorunların çözümü ve bir gelecek inşa etmek için ortak yardımlaşma ve çalışmaya ihtiyaç var. Hepimiz bu gerçeği desteklemeliyiz” dedi.³⁰ Kazımi ise bütçenin onaylanmasının ardından sosyal medya hesabı üzerinden şunları ifade etti: “Parlamentonun federal bütçeyi onaylaması ve istikrarın sağlanması ileriye doğru atılan önemli bir adımdır. Çatışma ve krizler bizi bir sonuca götürmeyecektir. Bu nedenle halkımızın hizmetine yönelik çalışalım. Federal Mahkeme Yasası’nın onaylanmasıyla seçimler için yasal taslağı tamamlamayı dört gözle bekliyorum.”³¹ Irak Ortak Operasyonlar Komutanlığı Sözcüsü General Tahsin Hafaci ise “Bütçe Yasa Tasarısı’nın onaylanması Sincar sorununun yüzde 80’inin çözümüne yol açacaktır” dedi.³²

Irak, Fransız Total firması ile doğal gaz, güneş enerjisi ve deniz suyu arıtılması konularında dört farklı projeye imza attı. Petrol Bakanı İhsan Abdul Cabbar, Total firmasının “milyar dolarlık” yatırım yapacağını ve dört projenin onaylanması için yakın zamanda kabineye sunulacağını ifade etti. Anlaşmaya göre Total, güney bölgesinde bulunan Batı Kurna, Mecnun, Artavi, Tuba ve Luhais’teki beş farklı petrol sahasında doğal gaz üretim tesisi kuracak.³³

Amerika Birleşik Devletleri, Irak’ın İran’dan doğal gaz ve elektrik alımı için muafiyet süresini 120 gün daha uzattı. En son Trump yönetimi ocak ayında bu süreyi 90 gün uzatarak Biden yönetimine İran yaptırımlarından muafiyet konusunda karar vermesi için esneklik tanımıştı. Biden yönetimi yaptırımlardan muafiyet için verilebilecek en uzun zaman aralığı olan 120 günü tercih ederek Irak’ın İran doğal gaz ve elektriğine bağımlılığını tanımış oldu.³⁴ Öte yandan Irak Elektrik Bakanlığı Sözcüsü Ahmed el-İbadi, ülkesinin elektrik ihtiyacını karşılamak için İran’dan ithal edilen doğal gaz borcunun ABD’nin İran’a 2018’den beri uyguladığı ambargolar nedeniyle ödenemediği bilgisini verdi. İran’a ödenmesi gereken miktarın 2,6 milyar dolar civarında olduğunu ancak para transferinin Bağdat’tan Tahran’a gerçekleştirilemediğini söyleyen İbadi, İran’ın da doğal gaz ihracatında isteksiz davrandığını kaydetti.³⁵

29 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1675241729329694>

30 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/010420212>

31 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1675288255991708>

32 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1675500235970510>

33 <https://english.aawsat.com/home/article/2888826/iraq-signs-agreement-total-four-energy-projects>

34 <https://www.iraqoilreport.com/news/u-s-gives-iraq-maximum-timeframe-in-sanctions-waiver-extension-43613/>

35 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-irana-olan-2-6-milyar-dolarlik-dogal-gaz-borcunu-abdnin-yaptirimlari-nedeniyle-odeyemedigini-acikladi/2192455>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Sağlık Bakanlığı Medya Ofisinden yapılan açıklamaya göre Covid-19 aşısı olan Iraklı vatandaşlar, küresel sağlık sertifikası olarak kabul görecektir bir "e-numara" alabilecek. Bu uygulamanın seyahat için aşı zorunluluğu getirecek ülkeleri ziyaret edecek Iraklılar için kolaylık sağlayacağı belirtildi.³⁶

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

28 Mart itibarıyla Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanlığına seçilen Hasan Turan, resmî sosyal medya hesabı üzerinden Irak Türkmenlerine yönelik bir seslenişte bulundu. Açıklamasında zor bir görevi üstlendiğini vurgulayan Turan, bu görevin üstesinden gelebilmek için Türkmen milletinin her bireyine ihtiyaç duyacaklarını ifade etti. Gelecek dönem için en önemli konuyu "birlik ve beraberlik" olarak gördüğünü niteleyen Turan, tüm Türkmen partileri ve dernekleri ile bir araya gelerek bu görevin altından kalkmanın, Türkmen milletinin hak ve hukukunu gözetmenin birincil görevleri olacağını aktardı.³⁷

Diğer yandan Anadolu Ajansına da açıklamalarda bulunan Hasan Turan, yönetimde yapılan değişiklikten sonra da ITC olarak ülkedeki Türkmenlerin yasal haklarını elde etme ve ülkenin toprak bütünlüğünü savunma prensibinden taviz vermeyeceğini söyledi. Turan, Türkmenlerin Irak'ta daha güçlü olması için ITC'nin yeni dönemde daha toparlayıcı ve kucaklayıcı olacağını vurgulayarak "Türkmenler tüm alanlarda güçlü olmalı. Irak'ta söz sahibi olmamız için tüm Türkmen kurum, kuruluş, parti ve derneklere kucak açarak birliğimizi güçlendireceğiz. Başka şansımız yok" ifadesini kullandı.³⁸

ITC Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, 2021 mali bütçesinden Türkmen bölgelerinin imarı için 10 milyar Irak dinarı (yaklaşık 6 milyon dolar) ayrıldığını açıkladı. Türkmen bölgelerinin kalkınması için canla başla çalışmaya devam ettiklerini belirten Salihi, "Irak 2021 bütçesinden 10 milyar dinarın Türkmen bölgelerinin imar ve kalkındırılması için ayrılmasını sağladık" dedi. "Irak'ta Türkmenlerin yaşadığı bölge olan 'Türkmeneli' ismini de bütçede resmî olarak tescillendirdik" diyen Salihi "Türkmeneli, Ortadoğu bölgesinin parlayan yıldızı olacak" ifadesini kullandı.³⁹

Salihi, ITC Başkanlığından ayrılmasının ardından da konuya ilişkin resmî sosyal medya hesabından bir açıklama yaptı. Salihi açıklamasında şu ifadeleri kullandı: "Şimdi Irak siyasetinde

36 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/310320212>

37 <https://www.youtube.com/watch?v=xGE0-ElSyrk&t=1s>

38 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-turkmen-cephesinin-yeni-baskani-turan-turkmenler-irakin-toprak-butunlugunu-savunmaktan-taviz-vermeyecek/2192348>

39 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/itc-milletvekili-ersat-salihi-2021-mali-butcesinden-turkmen-bolgeleri-icin-6-milyon-dolar-ayrildigini-soyledi/2195700>

ITC adına yeni bir dönemi inşa etmek mecburiyetimiz var. Daha fazla kurumsallaşmalı ve ayaklarımızın üzerinde durabilmeyi sağlamalıyız. Benim görevimden ayrılma kararım ileri gelen kanaat önderlerimizle alınan bir karar neticesinde gerçekleşmiştir. Elbet benim için de hiç kolay olmamıştır ancak şimdi bu tartışmanın detayına girmek istemiyorum. Türkmenlerin çözüm bekleyen sorunları var. Davamız, kutlu hedeflerimiz her şeyin üzerindedir.”⁴⁰

Diğer yandan Erşat Salihî'nin 11 Nisan'da Azerbaycan'a Irak Parlamentosundan üst düzey bir heyet ile birlikte bir ziyaret gerçekleştireceği, ziyaret esnasında Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ile de görüşüleceği bildirildi.⁴¹

Türkmeneli Partisi Başkanı Riyaz Sarıkahya ve Türkmen Milliyetçi Hareketi lideri Hüsametî'nin Türkmen; Hasan Turan'ı ITC'nin yeni başkanı olması dolayısıyla tebrik etti. Sarıkahya, Turan'ın yeni görevinden dolayı memnuniyet duyduğunu ifade ederken⁴² Türkmen ise Hasan Turan'ı tebrik ederek Türkmen milletini ve özellikle gençlerini “düşmana” hizmet edecek yollardan uzak durup birlik olmaya çağırdı.⁴³

Irak medyasında yer alan bilgilere göre Kerkük Vali Vekili Rakan Said el-Cuburi'nin, Kerkük Vilayet Meclisindeki idari görevlerin Kürt, Arap ve Türkmenler arasında yüzde 32 esasına göre düzenlenmesine yönelik planlama yapılmasına dair talimat verdiği öne sürüldü. Söz konusu adımın hem Irak Parlamentosundaki Kürt siyasetçiler hem de yerel Kürt siyasetçiler tarafından olumsuz karşılandığı, özellikle Rakan Said'e yönelik güvensizliğin bu olumsuz tavırda etkili olduğu bildirildi.⁴⁴

• Güvenlik

IKBY Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakanı ve ITC Yürütme Kurulu Üyesi Aydın Maruf, Sincar'daki son duruma dair açıklamalarda bulunarak Sincar Anlaşması'na rağmen bölge halkının hâlen yerlerine dönememesinden merkezî hükûmetin sorumlu olduğunu belirtti. Sincar'da yerlerinden edilmiş olan 100 bin Yezidi'nin olduğunu aktaran Maruf, merkezî hükûmetin bölgedeki yasa dışı gruplara belli bir mühlet verdiğini, bu mühletin ardından güvenlik güçlerinin gereken adımı atması gerektiğinin altını çizdi.⁴⁵

Kerkük'ün Altunköprü bölgesine yakın bir konumda konuşlanan IKBY'ye bağlı Peşmerge güçlerine 28 Nisan tarihinde roketli saldırı düzenlendiği bildirildi. Saldırıya dair açıklama yapan Peşmerge Güçleri Kerkük Batı Cephesi Sorumlusu Nuri Heme Ali, 5. Peşmerge Cep-

40 <https://twitter.com/Ersatsalihi/status/1376491573043691523?s=20>

41 <https://twitter.com/kerkuknet/status/1378096203909435398?s=20>

42 <https://www.facebook.com/الموقع-الرسمي-لحزب-توركمن-ايلى-Turkmeneli-partisi-resmi-sitesi-208901929738186/>

43 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=5396411603734837&id=167189209990462

44 <https://kirkuknow.com/en/news/65211>

45 <https://www.facebook.com/Turkmenelitv1/videos/1084979075344268>

hesi'ne 3 roketle saldırı gerçekleştirildiğini aktarıırken, saldırı sonucu can ya da mal kaybı yaşanmadığını söyledi.

Saldırının yaşandığı günün akabinde merkezî hükûmete bağlı Güvenlik Medya Ağından yapılan yazılı açıklamada, Irak ordusu ve federal polis gücünün bölgede operasyon yaptığı ve operasyon esnasında saldırıda kullanılan roket rampalarının bulunduğu bildirildi. Roketlerin kim ya da kimler tarafından fırlatıldığına dair ise bir bilgi verilmedi.⁴⁶

Kerkük'teki terör örgütü IŞİD saldırıları devam ederken, kentın Reşad nahiyesinde de IŞİD militanlarının bir sivilı kaçırdığı belirtildi.⁴⁷ Kaçırma vakası sonrası bölgede operasyon başlatılan güvenlik güçlerine ABD öncülüğündeki koalisyon güçlerinin de destek verdiği, koalisyon güçlerine ait savaş uçaklarının bilhassa Mahmur ve Kerkük arasındaki bölgede tespit edilen IŞİD hedeflerine yönelik hava saldırısı düzenlediği aktarıldı.

Diğer yandan yine IŞİD tarafından Selahattin'in Tuzhurmatu ilçesinde düzenlenen terör saldırısında bir polis memurunun hayatını kaybettiği, ikisinin de yaralandığı bildirildi.⁴⁸

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Türkiye'nin Erbil Başkonsolosu Hakan Karaçay ve İKBY Etnik ve Dinî Oluşumlardan Sorumlu Bakanı Aydın Maruf, Irak'ın Duhok kentine bağlı Şeyhan ilçesinde, Yezidilerin Miri Hazım Tahsin Beg ve ruhani lideri Baba Şeyhi ziyaret etti.⁴⁹ Ziyarete Türk Kızılay Irak Delegasyonu Başkanı Yunus Yazıcı da katılırken; Şeyhan'daki yerlerinden edilmiş Yezidilerin kaldığı Şeyhan Kampı'na Türk Kızılay tarafından sağlanan yardımların dağıtıldığı açıklandı.

Baba Şeyhi ziyaretlerinde bir vefat nedeniyle taziyede bulduklarını aktaran Hakan Karaçay, muhtelif konularda da görüş alışverişinde bulunma imkânı yakaladıklarını söyledi. Karaçay, daha sonra Mir Hazım'ı makamında ziyaret ettiklerini belirterek burada da kendisiyle Yezidileri ilgilendiren konularda konuştuklarını dile getirdi.⁵⁰

Kerkük İl Sağlık Genel Müdürü Nebil Boşnak, Kerkük'te sokağa çıkma yasağının uygulanabileceği konusunda uyarıda bulundu. Boşnak tarafından yapılan açıklamada, vatandaşların alınan tedbirlere uymadığı, vaka sayılarında artış yaşandığı kaydedildi. Vakalardaki artışın korkutucu olduğunu dile getiren Boşnak, "Sadece 2 Nisan Cuma günü Covid-19'a yakalanan 14 kişi durumları ağır olduğu için hastaneye kaldırıldı" ifadelerini kullandı. Boşnak, bazı sağlık görevlileri ile doktorların da Covid-19'a yakalandığını bildirerek "Vakalardaki artış devam

46 https://www.basnews.com/en/babat/678571#.YGIqlb5F_0Q.twitter

47 https://twitter.com/TCG_CrisisRisks/status/1378611898321539073?s=20

48 <https://twitter.com/IntelTweet/status/1375672773360676865?s=20>

49 <https://www.facebook.com/aydinmaruf/posts/3728443067203712>

50 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/erbil-baskonsolosu-karacay-vezidilerin-terror-orgutu-pkk-nedeniyle-evlerine-donemedigini-soyledi/2195707>

ederse Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanlığından sokağa çıkma yasağını ilan etmesini talep edeceğiz” dedi.⁵¹

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani ile Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron Elysee Sarayı’nda bir araya geldi. 30 Mart’ta gerçekleşen iki liderin görüşmesinde IKBY, Irak ve Fransa ilişkilerinin yanı sıra Covid-19 salgını ile mücadele, terörle mücadele ve iş birliği konuları masaya yatırıldı. Başkan Neçirvan Barzani’nin Paris temasları kapsamında ayrıca Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian ile de bir araya geldiği kaydedildi.⁵² Uzmanlar, ziyaretin zamanlamasına dikkat çekerek Fransa’nın Ortadoğu’da üstlenmek istediği role ve IKBY’ye verdiği öneme dikkat çekti.⁵³

31 Mart günü IKBY Parlamentosundaki oturum esnasında Yeni Nesil Hareketi Grubu Başkanvekili Kazım Faruk’un Parlamento Başkanlığına ayakkabı fırlatması sosyal medyada geniş yankı uyandırdı. Yeni Nesil Hareketi Milletvekili Faruk, “Halkımız yoksullukla mücadele edemezken parlamento gereksiz konuları tartışarak bizi meşgul ediyor” diyerek hareketi için asla Parlamento Başkanlığından özür dilemeyeceğini vurguladı.⁵⁴

KYB Eş Başkanları Bafel Talabani ve Lahur Cengi (Talabani), IKBY Başbakan Yardımcısı Kubad Talabani ve Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ile bir araya geldi. 3 Nisan’da yapılan görüşmede 2021 merkezî bütçe yasasında belirtilen Erbil ile Bağdat arasındaki mali yükümlülüklerinin yerine getirilmesinin önemi vurgulandı. KYB Eş Başkanlarının, Erbil ile Bağdat’ın anlaşmaya varması ve parlamentoda Bütçe Yasası’nın onaylanmasındaki gayretleri için Cumhurbaşkanı Salih’e teşekkür ettikleri kaydedildi. Görüşme sonrasında yapılan açıklamada Erbil ile Bağdat arasındaki anlaşmanın IKBY’nin ekonomik istikrarına katkıda bulunacağı belirtildi.⁵⁵

• Ekonomi

Irak 2021 merkezî bütçesi Irak Parlamentosu tarafından onaylandı. 30 Mart’ta yapılan oturumda kabul edilen bütçe yasasında Erbil’in günlük 250 bin varil petrol gelirini ve iç gelirin yarısını Bağdat’a teslim edeceği, buna karşın Bağdat’ın IKBY’deki kamu çalışanların maaşlarını karşılamak için aylık 850 milyar dinarı Erbil’e göndereceği belirtildi. Geçtiğimiz yıl Bağ-

51 <https://www.facebook.com/tebjansi/posts/1676733235847210>

52 <https://www.rudaw.net/turkish/world/300320211>

53 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/300320211>

54 <https://nrttv.com/News.aspx?id=42314&MapID=1>

55 <https://esta.krd/54764/>

dat ve Erbil arasında tartışmalara sebep olan memur maaşlarının borç ödemek için kullanımının önüne geçmek için 2021 bütçesinde Bağdat'tan gelen bütçe payının öncelikli olarak memur maaşlarının ödemesinde kullanılması şart düşülmüştür.⁵⁶ Bütçedeki IKBY payının onaylanmasına yönelik KDP kanadından olumlu açıklamalar paylaşılırken, IKBY Başbakanı Mesrur Barzani'nin bütçeye verdiği destek nedeniyle Sadr Hareketi'ne teşekkür ettiği kaydedilmiştir.⁵⁷

Irak Parlamentosunda yer alan Umut Koalisyonu Milletvekili Serkevt Şemseddin ve Galib Muhammed, Erbil ile Bağdat'ın anlaşmaya varması ve Irak 2021 merkezî bütçesinin parlamento tarafından onaylanmasıyla IKBY'de memur maaşının kesintilere uğrayarak dağıtılmasına yönelik bir gerekçenin kalmadığını ifade ettiler. Daha önce IKBY hükûmeti tarafından bölgedeki kamu çalışanlarının maaşlarının yüzde 21 oranında kesintiye gidileceği duyurulmuş, bahsi geçen milletvekilleri ise kararı hırsızlık olarak betimlemişti.⁵⁸

• Güvenlik

1 Nisan'da Süleymaniye Vilayeti Asayiş Müdürlüğü'nün düzenlediği bir operasyon sonucu cinsel yönelimi nedeniyle 11 kişinin gözaltına alındığı öğrenildi.⁵⁹ Konuya ilişkin ABD Erbil Konsoloslugu 3 Nisan'da sosyal medya üzerinden bir açıklama yayınlarak Süleymaniye'deki durumu endişeyle takip ettiklerini belirtmiştir.⁶⁰ Sosyal medyada geniş yankı uyandıran duruma ilişkin Süleymaniye Vilayet Asayiş Müdürlüğü bahsi geçen kişileri komşuların şikayetleri üzerine gözaltına aldığını ifade etmiştir.

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY'de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 124 bin 132'ye yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 3 bin 702'dir. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 110 bin 716'ya ulaşmıştır.⁶¹ Ayrıca Koronavirüsle Mücadele Yüksek Komisyonu kararı ile okul, üniversiteler ve bütün dinî mabetlerin 1 Nisan ile 10 Nisan arasında kapatılacağı, lokanta ve kafelerin ise akşam saat 9'dan sabah 6'ya kadar kapalı olacağı duyurulmuştur.⁶² Öte yandan IKBY Vakıflar ve Diyanet İşleri Bakanı Dilşad Sadık, ramazan ayında camilerin açık olacağını bildirmiştir.⁶³

56 <https://nrttv.com/News.aspx?id=42323&MapID=1>

57 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=188374>

58 <https://www.westganews.net/dreja.aspx?hewal&jmara=99458&Jor=1>

59 <https://esta.krd/54549/>

60 <https://www.nasnews.com/view.php?cat=56878>

61 <https://esta.krd/54689/>

62 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/3103202121>

63 <https://www.facebook.com/593203974064102/posts/4085094051541726/>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani ve Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman, temiz enerji ve çevresel konular hakkında bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşmede, bölgenin karşı karşıya kaldığı çevre sorunlarında ortak hareket etmenin önemi değinildi. Şeyh Temim ise konuyla ilgili desteğini belirtti. Suudi Arabistan'ın karbon emilimini azaltmak, çevre kirliliğini kontrol altına almak adına yeni girişimlerde bulunacağı belirtildi.⁶⁴

Suudi Arabistan Başsavcısı Şeyh Suud bin Abdullah Al Mucib, çevre suçlarını araştırmak ve çevreyi korumak adına bir departman kurulacağını açıkladı. Karar Suudi Arabistan tarafından açıklanan Suudi Yeşil ve Ortadoğu Yeşil Girişim (Saudi Green and Middle East Green Initiative) projesinin ardından duyuruldu.⁶⁵

Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan, Suudi Arabistan ve İsrail arasında gerçekleşebilecek bir normalleşme anlaşmasının bölgeye önemli yararları olacağını ancak bunun İsrail ve Filistin arasındaki barış sürecindeki gelişmelere bağlı olduğunu belirtti.⁶⁶

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, Suudi Arabistan'ı ziyaret etti ve Irak topraklarından Suudi Arabistan'a herhangi bir saldırının asla gerçekleşmeyeceğini belirtti. Suudi Arabistan'a gerçekleştirilen SİHA saldırısının Irak'tan gerçekleştirildiği iddia edilmiş ve bunun üzerine bir grup sorumluluk almıştı. Ancak el-Kazimi bu saldırının Irak'tan gerçekleştiğini reddetti ve iddiaların doğru olmadığını belirtti. El-Kazimi belirli kimse ve grupların Irak ve Suudi Arabistan arasındaki ilişkileri bozmak istediğini iddia etti. Finans, ticaret, kültür, medya ve ekonomi ile ilgili ise iki ülke arasında beş anlaşma imzalandı. Ekonomi, enerji ve ticaret alanında ilişkilerin geliştirileceği belirtilirken Suudi Arabistan ve Irak'ın 3 milyar dolar değerinde ortak bir fon oluşturduğu belirtildi. Bu fonun Irak'ın ekonomisinin gelişmesine katkı yapacağı belirtildi.⁶⁷

Suudi Kamu Yatırım Fonu (PIF), Boston'da kamu fonlarını kendi zimmetine geçirdiği gerekçesiyle eski istihbarat görevlisine dava açtı. Saad Al Cabri, zimmetine geçirdiği finansman kaynakları ile Boston'da lüks mülkler satın almak ile suçlanıyor. Al Cabri'den 29 milyon doları iade etmesi ve satın aldığı mülkleri geri vermesi talep ediliyor. Al Cabri, yatırımların tamamen yasal olduğunu, Muhammed bin Selman'ın siyasi bir rakibi bertaraf etmek istediğini iddia ediyor.⁶⁸

64 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/29/qatar-and-saudi-arabia-address-environmental-challenges>

65 <https://gulfnnews.com/world/gulf/saudi/saudi-arabia-sets-up-environmental-prosecution-1.78223993>

66 <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/2/saudi-fm-says-normalisation-with-israel-extremely-helpful>

67 <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/1/iraq-pm-soothes-security-concern-forges-deals-on-saudi-visit>

68 <https://www.middleeastmonitor.com/20210402-saudi-government-files-lawsuit-in-boston-against-former-intelligence-official/>

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Petrol gelirlerine bağımlı bir ekonomiye sahip olan BAE, ekonomik kaynaklarını çeşitlendirerek bu bağımlılığı azaltmak için adımlar atmaya devam etmektedir. Bu çerçevede “Dubai Yaratıcı Ekonomi Stratejisi” (Dubai Creative Economy Strategy) adlı bir girişim BAE Başbakanı ve Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid Al-Maktum tarafından bu hafta başlatıldı. Programın amacı bahsi geçen iş kolunun BAE gayrisafi yurtiçi hasılasına katkısının 2020 yılı sonunda %2,6 oranından, 2025 yılına gelindiğinde %5'e çıkartmak olduğu belirtildi. Yine bu çerçevede bu iş kolunda faaliyet gösteren firmaların sayısının 5 yıl içerisinde 8.300'den 15.000'e, işçilerinin sayısının ise 70.000'den 140.000'e çıkarılması hedeflenmektedir.⁶⁹

Çin Dışişleri Bakanı'nın BAE'ye ziyareti kapsamında ele alınan konulardan bir tanesi koronavirüs (Covid-19) aşısı üretiminde iş birliğiydi. Bu çerçevede Abu Dabi'de Çin'in Sinopharm firmasıyla Abu Dabi merkezli teknoloji firması Grup 42'nin ortak girişimi ile koronavirüs aşısı üretimi yapmak için yeni bir fabrikanın kurulması için ilk adımların atıldığı açıklandı. Fabrikanın Abu Dabi'deki Halife Sanayi Bölgesi (Khalifa Industrial Zone of Abu Dhabi – KIZAD)'nde kurulacağı ve yıllık 200 milyon doz üretim kapasitesine sahip olacağı belirtildi. Bu tesiste üretilen aşıların adı “Hayat-Vax” olarak açıklandı.⁷⁰

Abu Dabi geçtiğimiz hafta Sudan ile Etiyopya arasındaki sınır sorununun çözülmesi için yapılan müzakerelere ev sahipliği yaptı. Müzakerelere katılmak için Abu Dabi'ye gelen Sudan Ulusal Sınır Komisyonu (Sudan's National Border Commission) Başkanı Dr. Moaz Tango'nun ise gözaltına alındığı iddia edildi. BAE'li yetkililer Dr. Tango'nun Covid-19 testinin pozitif çıkması dolayısıyla izolasyona alındığını açıklasa da Sudanlı kaynaklar Tango'nun Sudan elçiliğinde yapılan son iki testinin de negatif çıktığını belirtti. Görüşmeler sonrası BAE'den ayrılan Sudanlı heyet içerisinde Tango'nun olmayışı dikkat çekti. Konu ile ilgili konuşan aile bireyleri ise Tango'nun asemptomatik olduğunu ve istirahat etmek için BAE'de kaldığını ifade etti.⁷¹

• Katar

5 Ocak'ta ilişkilerin normalleştirilmesi için imzalanan Al-Ula Bildirgesi sonrasında Suudi Arabistan ile Katar arasında anlaşmanın uygulanmasını takip etmek için bir komite kurulmuştu. Bu komitenin ilk toplantısı geçtiğimiz hafta Suudi Arabistan Dışişleri Bakanlığında gerçekleştirildi. Katar Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamada toplantının Suud-Katar ilişkilerinin güçlendirilmesini hedeflediği belirtildi.⁷²

Katar, Tacikistan'da düzenlenen Asya'nın Kalbi-İstanbul Süreci'nin 9. Bakanlar Konferansı'na katıldı. Burada ele alınan konulardan biri de Afganlararası Barış Görüşmeleri oldu.

69 <https://wam.ae/en/details/1395302923883>

70 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/29/uae-to-manufacture-chinese-covid-vaccine-in-abu-dhabi>

71 <https://www.middleeastmonitor.com/20210401-uae-arrests-sudanese-official/>

72 <https://www.dohaneews.co/qatar-saudi-arabia-hold-first-follow-up-committee-meeting/>

Katar'ı temsilen Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Sultan bin Saed Al Mureyki toplantıda hazır bulundu. Bakan, ülkesinin sürece olan desteğini yineledi.⁷³

Katar ile İngiltere arasında askerî alanda iş birliğini arttırmak üzere bir mutabakat zaptı imzalandı. Yapılan açıklamaya göre bahsi geçen anlaşma Katar ve İngiliz Hava Kuvvetleri'nin ortak tatbikatlar yapmasının yanı sıra havada yakıt ikmalı yapan Voyager uçağının Katar Hava Kuvvetleri envanterine katılmasını içermektedir.⁷⁴

Brüksel'de Suriye için bir yardım toplantısı düzenlendi. Toplantıya katılan Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman Al-Sani ülkesinin Suriye'deki insani yardım faaliyetleri için 100 milyon dolarlık ek yardım taahhüdünde bulunduğunu duyurdu.⁷⁵

• Yemen

Yemen'de İran destekli Husiler ile Yemen merkezî hükûmeti ve Suudi Arabistan önderliğindeki Arap koalisyonu güçleri arasındaki çatışmalar devam etmektedir. Husi kaynaklarına göre, Arap koalisyonu güçleri Marib ve Hacca ilinde toplam 25 Husi hedefine hava saldırısı düzenledi.⁷⁶ Öte yandan Husiler ise Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'a yönelik hava saldırısı düzenlediği duyurdu.⁷⁷ Suudi yetkililer de yaptıkları açıklamalarla patlayıcı yüklü insansız hava araçlarının engellendiğini belirtti.⁷⁸ Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı 22 Mart'ta Yemen'de barışın sağlanmasına yönelik ülke çapında ateşkesi de içeren kapsamlı bir plan duyurmuştu.

Öte yandan Suudi Arabistan Veliyet Prensi Muhammed bin Selman'ın Yemen Cumhurbaşkanı Mansur Hadi ile telefon görüşmesi yaptığı bildirildi. Bu görüşmede Suudi Arabistan'ın Yemen'e 422 milyon dolar değerinde çeşitli petrol ürünlerinin hibe edildiği ifade edildi.⁷⁹

Bir uluslararası insan hakları örgütü BAE destekli güçlerin Yemen'in batısında 20 civarında kişiyi sosyal medya paylaşımları nedeniyle hukuksuz şekilde tutukladığını duyurdu.⁸⁰ Son olarak UNICEF 360.000 doz AstraZeneca aşısının Yemen'e ulaştığını ve Yemen'de aşılanmanın kısa zamanda başlayacağını duyurdu. Bu miktarın 2021 yılı içerisinde 1,9 milyona tamamlanmasının planlandığı ifade edildi.⁸¹

73 <https://www.dohanews.co/qatar-attends-tajikistan-conference-on-afghanistan-ahead-of-istanbul-meeting/>

74 <https://www.dohanews.co/qatar-uk-to-expand-defence-ties-with-new-air-force-partnership/>

75 <https://www.dohanews.co/qatar-pledges-another-100-million-in-humanitarian-aid-to-syria/>

76 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemen-saudi-led-coalition-attacks-25-houthi-positions/2193445>

77 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemen-s-houthis-claim-drone-strikes-on-saudi-capital/2195418>

78 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/saudi-led-coalition-destroys-houthi-missile-in-yemen/2195591>

79 <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/suudi-arabistan-yemene-422-milyon-dolarlik-petrol-urunleri-hibe-etti/2193403>

80 <https://www.middleeastmonitor.com/20210401-rights-group-uae-backed-forces-in-southern-yemen-arrest-tens-in-hudaydah/>

81 <https://www.middleeastmonitor.com/20210401-unicef-first-delivery-of-covid-vaccine-arrives-in-yemen/>

• Kuveyt

Kuveyt Başbakanı ve yeni kurulan kabinedeki bakanlar parlamentoda anayasal yeminlerini etti.⁸² Ulusal Meclis Başkanı Marzuk Al Ganim, Başbakan Şeyh Sabah'ın sorgulanmasına dair önergeyi mecliste çoğunluğun gerekmesi sebebiyle ertelediğini açıkladı.⁸³

• Umman

Çin ve Umman, ikili iş birliğini geliştirmeye ve diğer Körfez İşbirliği Konseyi üyeleriyle serbest ticaret bölgesi oluşturmak için görüşme düzenlemeye karar verdi. Çin Devlet Meclisi Üyesi ve Dışişleri Bakanı Wang Yi, Umman Dışişleri Bakanı Sayyid Badr bin Hamad Al Busaidi ile görüştü. İki ülke arasında vize serbestisi anlaşması imzalandı ve Çin'in Bir Kuşak Bir Yol projesi ile Umman'ın 2040 Vizyonu çerçevesinde birlikte çalışmaya devam edecekleri belirtildi. Wang, Umman'ın pragmatik politikalarını takdir ettiklerini, bölgesel meselelere Çin'in müdahale etmek istemediğini ve Umman'ın barış ve istikrarı sağlamak adına önemli rol oynayacağına inandıklarını söyledi. Al Busaidi ise Çin'in duruşuna ve bölgesel istikrarın, uluslararası düzenin sağlanmasındaki dengeleyici rolüne vurgu yaptı.⁸⁴

• Bahreyn

Bahreyn Kralı Hamed bin İsa Al Halife bu hafta iki kraliyet kararnamesi yayımladı. Bu karar-namelerle İsrail'de diplomatik temsilcilik açıldı⁸⁵ ve Büyükelçi Halid Yusuf Al Calahma temsilciliğin başına getirildi.⁸⁶ Büyükelçi Calahma Bahreyn Dışişleri Bakanlığında Operasyonlar Direktörlüğü görevini yürütmekteydi. Daha önce Bahreyn'in ABD Büyükelçiliğinde büyükelçi yardımcılığı görevini yürütmüş deneyimli bir diplomat olarak biliniyor.

Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi Ortadoğu turu kapsamında Bahreyn'e bir ziyaret gerçekleştirdi. Ziyareti esnasında Bahreyn Dışişleri Bakanı Dr. Abdullatif bin Raşid Al-Zayani ile bir araya geldi. İki bakan ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve koronavirüs ile mücadele konularında görüş alışverişinde bulundu.⁸⁷

Dışişleri Bakanı ayrıca ABD'li meslektaş Anthony Blinken ile de bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. İkili, Blinken göreve geldikten sonra ilk kez temasta bulundu. Görüşmede ikili ilişkilerin yanı sıra bölgesel gelişmeler de ele alındı.⁸⁸

82 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2968496&Language=en>

83 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2968580&Language=en>

84 <https://www.middleeastmonitor.com/20210331-china-and-oman-agree-to-enhance-ties/>

85 <https://www.bna.bh/en/HMKingissuesDecree422021establishingBahrainsdipomaticmissiontoisrael.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDjoiXV4ZkxZNYyGfRYfqbak%3d>

86 <https://www.bna.bh/en/HMKingissuesDecree432021appointingHeadofBahrainsdipomaticMissiontoisrael.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDhg9WW1vEwMyb8wov630cW4%3d>

87 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinistermeetsChineseStateCouncilorandForeignMinister.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDI4FZB7LaQZobct8ZX3JZv1%3d>

88 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinisterholdsponecallwithUSSecretaryofState.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDqpyxV7w7nsnEAxU99IDve8%3d>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Süveyş Kanalını tıkayan 'Ever Given' adlı geminin bir haftalık bir mücadelenin ardından kurtarıldığı ve kanalın yeniden işleyişe açıldığı açıklandı. Ever Given'ın kanalı tıkalı tuttuğu her günün dünya ticaretine zararının 9 milyar dolar olduğu tahmin ediliyor. En az 369 geminin ise kanalda bekler vaziyette kaldığı açıklandı. Dünya gemi taşımacılığının %15'i Süveyş üzerinden gerçekleşmekte. Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi ise kanalın açılmasını kutlayarak "bu süreçteki bütün karışıklıklara rağmen Mısır halkı bu krize bir son vermiştir" dedi.⁸⁹

Mısır, Ürdün ve Irak Dışişleri Bakanları Bağdat'ta dördüncüsü düzenlenen üçlü zirvede bir araya geldiler. Irak Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin yaptığı açıklamada ilaç ve veterinerlik endüstrisi alanlarında iş birliğini genişletmek, elektrik bağlantısı ve Basra'dan Akabe'ye petrol taşımak için bir boru hattının çekilmesi gibi konuları müzakere ettiklerini dile getirdi.⁹⁰

Etiyopya'nın Kahire Büyükelçisi Tekle Rike, büyükelçilikte gerçekleşen basın toplantısında Rönesans Barajı'na ilişkin çok yakında Afrika Birliği himayesi altında bütün tarafları memnun edecek bir çözüme ulaşmak için görüşmelerin devam edeceğini söyledi. Rike, Etiyopya'nın barışçıl bir yol ile sorunu çözmek istediğini söyledi.⁹¹ Bu açıklamalar Mısır Cumhurbaşkanı Sisi'nin Mısır'ın Nil sularındaki hakkının vazgeçilemez olduğunu ve hiç kimsenin Mısır'dan bir damla su alamayacağını belirtmesinden sonra geldi.⁹²

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Mısır, Sudan ve Etiyopya Dışişleri Bakanlarını Rönesans Barajı'nı görüşmek üzere ağırlayacağı duyuruldu. Demokratik Kongo Cumhuriyeti geçen ay devraldığı Afrika Birliği Dönem Başkanlığını sürdürmektedir.⁹³

• Libya

Bu pazartesi, yıllardır kapalı olan Fransız Büyükelçiliği tekrar açılmıştır. Geçtiğimiz hafta Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, ilerleyen günlerde Trablus'taki Fransız Büyükelçiliğinin tekrar açılacağını bildirmişti. Fransa'nın Libya Büyükelçisi Béatrice le Fraper du Hellen açılış törenine katılmış ve ülkenin yeni yönetimi ve Libya halkıyla ilişkilerinin kuvvetlenmesi için gerekli çabayı sarf edeceğinin altını çizmiştir.⁹⁴ Ayrıca, bu hafta Libyalı ve Çinli yetkililer arasında iş birliğini kuvvetlendirmeye yönelik görüşmeler gerçekleşmiştir. Çinli

89 <https://www.trtworld.com/africa/suez-canal-traffic-resumes-after-mv-ever-given-refloated-45412>

90 <https://www.middleeastmonitor.com/20210331-egypt-jordan-iraq-ministers-agree-to-cooperate-in-combatting-terrorism/>

91 <https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/408251/-.aspx>

92 <https://theArabweekly.com/egyptian-leader-draws-red-line-says-nile-water-untouchable>

93 <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/1/dr-congo-to-host-three-day-talks-on-nile-dam-from-saturday>

94 <https://www.libyanexpress.com/french-embassy-officially-reopens-in-tripoli-today/>

diplomat Li Zhiguo ülkesinin Trablus Büyükelçiliğinin en kısa sürede açılacağını ve Libya'nın ekonomik kalkınmasına verilecek desteğin önemini vurgulamıştır.⁹⁵ Yunanistan Başbakanı da altı yıldır kapalı kaldıktan sonra, ülkesinin Trablus Büyükelçiliği açmak üzere önümüzdeki salı Libya'ya bir ziyarette bulunacaktır.⁹⁶

Bu hafta yeni Libya yönetimi yüzden fazla Hafter yanlısı mahkûmu serbest bırakmıştır. Tutuklular 2019'un Nisan ayında Trablus'u düşürme teşebbüsünde Hafter kampında yer almışlardır. Mahkûmlar, çarşamba günü Zaviye kentinde düzenlenen törenin ardından serbest bırakılmıştır.⁹⁷

Son olarak, gelecek seçimler için anayasal çerçeveyi oluşturmak üzere ayın altısında Libya Siyasi Diyalog Forumu üyelerinin bir araya gelecekleri açıklanmıştır. Açıklamaya göre, anayasa çalışmalarının son hâli Libya Siyasi Diyalog Forumu tarafından sunulacaktır ve görüşmelerin cumaya kadar sürmesi beklenmektedir.⁹⁸

• Tunus

İşsizlik sebebiyle yüzlerce Tunuslu protestocunun Tatavin kentinde hükûmet binalarına girme teşebbüsü üzerine, Tunus polisi gösterilere göz yaşartıcı gaz ile müdahale etmiştir. Protestocuların beklentileri özellikle petrol şirketlerinde ve altyapı projelerinde istihdam edilmek üzeredir.⁹⁹

Bu hafta Tunus'un dağlık bölgelerinde düzenlenen askerî güvenlik operasyonlarında silahlı grubun içinde yer alan bir kadın, üzerindeki bombayı aktive ederek kendi hayatına son vermiştir. Kadının kucağındaki bebeği de hayatını kaybetmiş, daha büyük yaşlarda olan kızı yaralanmıştır. Yetkililerden gelen açıklamaya göre, bahsi geçen bölgelerdeki silahlı gruplarda ilk kez bir kadın savaşçıyla karşılaşmıştır.¹⁰⁰

Bu hafta Tunus Dışişleri Bakanı Osman Cerandi, Cezayirli mevkidaşı Sabri Bukadum'u ağır-lamış ve ikili Libya'daki son gelişmeleri değerlendirmişlerdir. Libya'da seçimlere giden yola ülkelerinin vermeye hazır oldukları desteğin altı çizilmiştir.¹⁰¹

Daha önce Tunus'tan çekilme kararını açıklayan İtalyan petrol şirketi ENI yaptığı açıklamada, temiz enerji kaynaklarına yatırım yapmak üzere fosil yakıt çıkarma faaliyetlerini son-

95 <https://www.libyaobserver.ly/news/china-considering-reopening-embassy-libyan-capital>

96 <https://www.libyaobserver.ly/news/greek-prime-minister-visit-libya-reopen-embassy-tuesday>

97 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/31/scores-of-prisoners-loyal-to-haftar-released-by-libyan-authorities>

98 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/legal-committee-lpdf-meets-tuesday-set-constitutional-framework-elections>

99 <https://www.reuters.com/article/us-tunisia-protests/tunisian-police-fire-tear-gas-on-protesters-in-southern-city-idUSKBN2BM1Z1?rpc=401&>

100 <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/2/tunisia-suicide-bomber-kills-herself-and-her-baby>

101 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/tunisia-and-algeria-renew-support-libyan-government>

landırdığını duyurmuştur. Şirketin, Tunus yerine Mısır veya Mozambik gibi ülkelere yatırım yapmayı hedeflediği belirtilmiştir.¹⁰²

Son olarak, Tunus'un ramazan ayında da aşılama kampanyasına devam etmesi beklenmektedir. Ülkedeki üst düzey dinî kurumların yaptığı açıklamalar, bütün Tunusluları ramazan ayında da aşılama kampanyalarına katılmaya davet etmiştir.¹⁰³

• Cezayir

Cezayir'in hazırlanmakta olduğu seçimler bu hafta, ülkenin muhalefet lideri tarafından "değişim için mühim bir araç" olarak değerlendirilmiştir. Abdullah Ceballah, seçimlerin adil ve özgür bir ortamda gerçekleştiği takdirde değişim için mühim bir araç olduğunun altını çizmiştir.¹⁰⁴

Bu perşembe Cezayir'in millî petrol şirketi Sonatrach, Royal Dutch Shell'in ticari koluyla bir anlaşma imzaladığını bildirmiştir. Anlaşma, iş birliği, ham madde, gaz ve petrol ticareti hususlarını tartışmak üzere bir ilk adım olarak atılmıştır.¹⁰⁵

Bu hafta Tunus Dışişleri Bakanı Osman Cerandi, Cezayirli mevkidaşı Sabri Bukadum'u ağır-lamış ve ikili Libya'daki son gelişmeleri değerlendirmişlerdir. Libya'da seçimlere giden yolun ve ülkelerinin bu süreçte vermeye hazır oldukları desteğin altı çizilmiştir.¹⁰⁶

Son olarak, Cezayir İçişleri Bakanlığı, doğrudan koronavirüs (Covid-19) sebebiyle beş yüz bin işin kaybedildiğini açıklamıştır.¹⁰⁷

• Fas

Birleşmiş Milletler aylık yayımladığı takvimde Güvenlik Konseyinin 21 Nisan'da Batı Sahra'daki durumu görüşmek üzere toplanacağı açıklandı. 2019 yılında eski Almanya Başbakanı Horst Kohler'in sağlık nedenleriyle Birleşmiş Milletler Batı Sahra Özel Temsilciliğini bırakmasının ardından bu mevki boş durmakta.¹⁰⁸ BM yakın zamanda yaptığı bir açıklamada, yaklaşık iki yıldır boş olan bu görevi doldurmak için doğru profili bulmadaki zorlukları gerekçe göstererek hâlâ Batı Sahra için bir elçi aradığını söylemişti. ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken ise BM'nin sponsorluğundaki iki taraf arasındaki siyasi müzakerelere ABD desteğinin altını çizerek BM Genel Sekreteri Antonio Guterres'e Batı Sahra'ya özel elçi ataması işlemlerini hızlandırması için çağrıda bulundu.¹⁰⁹

102 <https://allafrica.com/stories/202104010996.html>

103 <https://www.arabnews.com/node/1834531/middle-east>

104 <https://www.aa.com.tr/en/africa/algeria-elections-tool-for-change-opposition-leader/2193905>

105 <https://www.reuters.com/article/us-sonatrach-shell/sonatrach-shell-trading-to-look-at-trading-cooperation-idUSKBN2B0670?rpc=401&>

106 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/tunisia-and-algeria-renew-support-libyan-government>

107 <https://www.middleeastmonitor.com/20210329-algeria-loses-500000-jobs-due-to-coronavirus/>

108 <https://www.spsrasd.info/news/en/articles/2021/04/03/32431.html>

109 <https://www.spsrasd.info/news/en/articles/2021/03/31/32361.html>

Cezayir Dışişleri Bakanı Sabri Bukadum, Fas ve Polisario Cephesi arasında Batı Sahra sorunu çözmek için doğrudan ve ciddi şekilde görüşmelerin gerçekleşmesi gerektiğini söyledi. Cezayir'in bu konuyu Güvenlik Konseyinin bütün üyeleri ile görüştüğünü söyleyen Bukadum, görüşmelerin olumlu bir şekilde geçtiğini söyledi.¹¹⁰

Fas Kralı 6. Muhammed, Libya Başkanlık Konseyi Başkanı Muhammed Menfi'ye yazılı olarak gönderdiği mesajda geçiş aşaması sürecindeki Libya'nın yeni yürütme otoritesine yaptığı tüm çabaları desteklediğini ve takdir ettiğini söyledi. Kral Muhammed ayrıca, Fas'ın Libya ile muhtelif alanlarda ilişkilerini geliştirdiklerini vurguladı.¹¹¹

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

OPEC+'nın günlük 25 milyon varil petrol üreterek grup üyelerinin mart ayında petrol üretimini arttığı kaydedildi. Bunun nedeninin İran'daki arz artışının olduğu ve ABD yaptırımlarına rağmen İran'ın petrol ihracatının arttığının gözlemlendiği belirtildi. Ayrıca, Irak'ın günlük 40.000 varil daha petrol üretimini arttırdığı da açıklandı. Irak'ın üretim artışını, OPEC+ kotalarına tabi olmayan Venezüella ve Libya'nın takip ettiği bildirildi. BAE, Kuveyt, Nijerya'nın mart ayında petrol üretiminin sabit kaldığı belirtildi.¹¹²

Bu haftaki OPEC+ toplantısının ardından Mayıs 2021'den itibaren grubun kademeli olarak üretim artışı gerçekleştirileceğini açıkladı. Bu artışın mayısta günlük 350.000 varil, haziranda 350.000 varil ve temmuzda 400.000 varil olarak gerçekleştirilmesi planlandığı belirtildi. Ancak Kazakistan'ın mayıs ve haziran ayında üretim artışına gideceği ancak henüz belli bir rakam belirtmediği, Rusya'nın ise gelecek üç ayda günlük 114.000 varillik petrol üretim artışı yapacağı iddia edildi.^{113 114}

Hindistan'ın, Ortadoğu petrolüne olan bağımlılığını azaltacağı açıklandı. Hindistan Petrol Bakanı, Hindistan'ın Suudi Arabistan'dan yapılan ithalatı dörtte bir oranında azaltıp aylık yaklaşık 15 milyon varil olan petrol ithalatını 10,8 milyon varile düşürmeyi planladıklarını bildirdi.¹¹⁵

Enerji sektörüne mühendislik, tedarik ve inşaat (EPC) hizmetleri sunan İtalyan Bonatti Grup'un, Yunanistan'daki Corinth Motor Oil Hellas Rafinerisi'nin Yeni Nafta Kompleksi'nin

110 <https://www.spsrasd.info/news/en/articles/2021/04/03/32435.html>

111 <https://www.morocoworldnews.com/2021/03/338658/king-mohammed-vi-renews-moroccos-support-for-political-solution-in-libya/>

112 <https://www.reuters.com/article/us-oil-opec-survey/opec-oil-output-rises-in-march-led-by-iran-reuters-survey-idUSKBN2BN1XT>

113 <https://www.reuters.com/article/global-oil-int-idUSKBN2B05X6>

114 https://www.corriere.it/economia/consumi/21_aprile_02/petrolio-opec-produzione-aumento-decisione-sorpresa-mercato-ignorano-40304af6-9387-11eb-a162-c78b02fef827.shtml

115 <https://www.arabnews.com/node/1836256/business-economy>

bütün mekanik işlerini yürütme ihalesini aldığı açıklandı. Kurulumun 2022 yılına kadar tamamlanmasının beklendiği bildirildi. Bonatti Grup, daha önce Trans Adriyatik Boru Hattı'nın Yunanistan kısmında kurulum yapmıştı.¹¹⁶

Ermenistan'da enerji konusu tartışmaya açıldı. Enerji Kanununda bazı değişiklikler ve eklenmelerin yapılması planlandığı bildirildi. Değişiklikler içinde enerji üretim istasyonlarındaki enerjinin arttırılmasının da içerdiği kaydedildi. 500 kilovatlık enerji eşliğinin 2 mg/w'e çıkarılması gerektiğinin öngörüldüğü açıklandı. Özellikle tüzel kişilerin 1 yıla kadar 500 kilovat, 1 yıldan fazla ise 2 mg/w'den fazla enerji istasyonuna elektrik yüklenemeyeceği bildirildi.¹¹⁷

Fransız Total Şirketinin, Mozambik'teki 20 milyar USD'lik mega LNG ihracat projesini El Şebab militanlarının saldırması nedeniyle askıya aldığı açıklandı.¹¹⁸

Yunanistan'a ait Gastrade Şirketi, Üsküp ve Kuzey Makedonya bulunan enerji santralleri ile Dedeağaç LNG terminali arasında iş birliğine yönelik anlaşma imzalandığını açıkladı.¹¹⁹

• Ortadoğu

İran ve Çin, 25 yıllık Kapsamlı Stratejik Ortaklık Anlaşması imzaladıklarını duyurdu. Anlaşmaya göre Çin'in, İran'a 400 milyar USD'lik tarım, madencilik, petrol, ulaştırma, askerî ve altyapı gibi pek çok alanda yatırım sağlayacağı bildirildi. İran'ın ise bu yatırımlar karşılığında Çin'e petrol tedarik edeceği açıklandı. Bu anlaşmanın ABD'nin Ortadoğu'daki etkisini azaltabileceği değerlendirildi.^{120 121}

Çin'in İran'dan Mart 2021'de günlük 1 milyon varil petrol tedarik ettiği açıklandı. Bu ay toplam 27 milyon varil petrol sevk edildiği bildirildi.¹²²

Çin'in, Irak'ın en önemli petrol alıcısı hâline geldiği açıklandı. Basrah Medium satın alan Çinli rafinerilerin Irak petrolünün kalitesi konusunda sorunlar yaşadığı belirtildi. Yeni orta ekşi dereceli ham petrolün Suudi petrolüne göre alışması zaman alacağı kaydedildi. Ancak Suudi petrolüne alternatif olarak satın alınmaya devam edeceği de belirtildi.¹²³

116 <http://www.bonattinternational.com/bonatti-has-been-awarded-a-contract-in-greece>

117 http://www.parliament.am/news.php?cat_id=2&NewsID=13944&year=2021&month=03&day=31&lang=eng

118 <https://www.maritime-executive.com/article/total-suspends-mozambique-lng-project-after-deadly-terrorist-attack>

119 <https://www.lngindustry.com/liquid-natural-gas/01042021/gastrade-ner-ad-and-ad-esm-sign-agreements-for-greek-lng-terminal/>

120 <https://www.timesofisrael.com/iran-china-sign-major-25-year-strategic-cooperation-agreement/>

121 <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/27/iran-and-china-sign-25-year-cooperation-agreement-in-tehran>

122 <https://www.reuters.com/article/china-iran-oil/chinas-iran-oil-imports-seen-hitting-new-high-in-march-curbng-opec-output-options-idUSL4N2LM2U3?edition-redirect=in>

123 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/shipping/040121-chinese-refiners-weigh-between-iraqi-basrah-medium-crudes-price-discount-quality-issues>

Irak, Kerkük-Baniyas Petrol Boru Hattı'nı restore etmeye başladığını açıkladı. Irak Kerkük'ten Suriye'nin Baniyas Limanı'na uzanacak olan boru hattının, Kerkük petrolünü Suriye Limanı'na taşıyacağı belirtildi.¹²⁴

Irak Petrol Bakanlığı, Fransız Total şirketi ile dört büyük alanda prensip anlaşması imzaladığını duyurdu. İlk anlaşma Artawi, West Qurna 2, Majnoon, Tuba ve Lahais gaz sahalarındaki gazın çıkarılıp rafine edilmesini ve Artawi sahasındaki petrol üretiminin günlük 60.000 varilden 200.000 varile çıkarılmasını ele aldığı belirtildi. İkincisinin Artawi'de merkezî gaz kompleksinin iki aşamalı olarak günlük 600 milyon fit küpe çıkarılması, üçüncü olarak da 1.000 megavatlık güneş enerjisi panelinin kurulmasını öngören anlaşmalar imzalandığı açıklandı. Ayrıca Bakan, Total firmasının bakanlığın son on yıldır uygulamaya çalıştığı Entegre Deniz Suyu Projesi'ni yapmak istediğini de belirtti.^{125 126 127}

Irak'ın Dhi Qar eyaletindeki üç petrol rafinerisinin protestocular tarafından üretimin durdurulduğu açıklandı. 31 Mart 2021'de onaylanan 88 milyar USD'lik federal bütçeyi protesto eden göstericiler, kendileri için iş fırsatları sağlanmasını talep ettikleri bildirildi.¹²⁸

Irak'ın, ABD ambargosu nedeniyle İran'a olan elektrik üretimi için ithal ettiği gazın borcunu ödeyemediği açıklandı. İran'dan elektrik üretimi için doğal gaz ithal eden Irak'ın, İran'a 2,6 milyar USD'lik borcu bulunduğu açıklandı. İran'ın da Irak'a doğal gaz gönderimi konusunda isteksiz olduğu belirtildi. ABD'nin, Irak'ın İran'dan aldığı gaz ve elektriğin borcunu ödemesi için 120 günlük süre verdiği açıklandı.^{129 130 131}

Chevron'un operatörlüğünü yaptığı ve üretim paylaşım anlaşmasının %50 sahip olduğu (diğer iki ortak %30 ile Genel Enerji ve %20 ile IKBY'dir) Irak Sarta-2 petrol sahasında üretime başladığı açıklandı. Yeni Sarta sahasının üretiminin günlük yaklaşık 10.000 varil olduğu belirtildi. Sarta-5 ve Sarta-6 petrol kuyularında da yakında sondaj çalışmalarına başlanacağı bildirildi.¹³²

Suriye hükûmeti, Rusya ile Lübnan'ın denizcilik yetki alanını ihlal eden yeni bir anlaşma imzaladı. 4 yıllık anlaşma, Suriye'nin Akdeniz kıyısında arama yapacak Rus şirketin petrol ve

124 <https://www.sardhaus.com/13nu0c/kirkuk-baniyas-pipeline-bda2ba>

125 <https://oil.gov.iq/?page=300>

126 https://www.argusmedia.com/en/news/2200443-total-agrees-to-invest-in-giant-energy-projects-in-iraq?amp=1&__twitter_impression=true

127 <https://oil.gov.iq/?page=300>

128 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/protesters-shut-3-oil-facilities-in-southern-iraq/2195132#:~:text=Iraqi%20protesters%20on%20Thursday%20closed,protesting%20against%20the%20federal%20budget.&text=Iraqi%20has%20been%20witnessing%20sporadic,and%20financial%20and%20political%20corruption>

129 https://www.konhaber.com/haber-irak-iran-a-olan-2_6_milyar_dolarlik_dogal_gaz_borcunu_abd_nin_yapirimlari_nedeniyle_odeyemedigini_acikladi-1578442.html

130 <https://en.mehrnews.com/news/171544/US-extends-Iraq-s-waiver-to-import-gas-electricity-from-Iran>

131 <https://www.iraqoilreport.com/news/u-s-gives-iraq-maximum-timeframe-in-sanctions-waiver-extension-43613/>

132 <https://jpt.spe.org/chevron-begins-production-from-sarta-2-well-in-iraq>

doğal gaz keşif çalışmaları yapacağı açıklandı. Lübnan'ın karasularına giren 1 No'lu blokundan 750 km²'lik bir alanı kapsayacağı bildirildi.¹³³

Mısır'ın, Süveyş Kanalı'nda yaşanan tıkanıklıktan sonra kanalı genişletme çalışmaları üzerine görüştüğü açıklandı. Kanalda yaşanan kazadan dolayı, 1 milyar USD'lik bir tazminatın söz konusu olabileceği de açıklandı ancak bu ödemeden kimin sorumlu olacağı belirtilmedi.¹³⁴

Süveyş Kanalı'nda yaşanan tıkanma nedeniyle yeni geçiş yolu güzergâhlarının gündeme geldiği açıklandı. İsrail tarafından planlanan Ben Gurion su yolunun Süveyş Kanalı'na rakip olabileceği kaydedildi. Eilat-Akdeniz arasında yapılması planlanan Ben Gurion'un uzunluğunun yaklaşık olarak Süveyş Kanalı ile aynı olduğu bildirildi. Rusya'nın da alternatif olarak Arktik Okyanusu'ndan Kuzey Denizi'ne uzanan North Sea Route projesini öne sürdüğü belirtildi.¹³⁵

Qatar Petroleum (QP), Qatar Sıvılaştırılmış Doğal Gaz Şirketi (QG1) ile ortak girişim sözleşmesini 31 Aralık 2021'de sona ermesinden itibaren yenilemeyeceklerini açıkladı. 1 Ocak 2022'den itibaren QP, QG1'in varlıklarının ve tesislerinin %100 sahibi olacağını bildirdi.^{136 137}

Katar Başbakanı'nın, Rusya'nın Rosneft Oil Company CEO'su Igor Sechin ile görüştüğü açıklandı. Görüşmede Katar Devleti ve petrol şirketleri ile enerji sahaları üzerine konuşulduğu kaydedildi.¹³⁸

BAE'nin Murban petrol kontratı olan ICE Futures Abu Dhabi (IFAD), 29 Mart 2021'de piyasaya sürüldü. Umman resmî satış fiyatına (OSP) rakip olması beklenen IFAD'ın, Ortadoğu gösterge petrol fiyatına alternatif olacağı bildirildi. Kontratlarda, iki ay öncesinden fiyatlandırma yaptığı kaydedildi. Das, Umm Lulu ve Upper Zakkumun ise ayrı ayrı fiyatlandırılacağı belirtildi.^{139 140}

133 <https://www.arabnews.com/node/1835266/middle-east>

134 <https://www.arabnews.com/node/1836421/business-economy>

135 <https://theArabweekly.com/ship-crisis-revives-russian-israeli-talk-alternatives-suez-canal>

136 <https://www.qatar-tribune.com/latestnews-article/mid/506/articleid/5975/qatar-petroleum-to-become-100-owner-of-qatargas-1-on-1-january-2022>

137 <https://qp.com.qa/en/MediaCentre/Pages/ViewNews.aspx?NType=News>

138 <https://thepeninsulaqatar.com/article/31/03/2021/Prime-Minister-meets-Chief-Executive-Officer-of-Rosneft>

139 <https://www.reuters.com/article/emirates-oil-adnoc-ice/adnoc-ice-launch-new-exchange-murban-crude-futures-to-start-trading-idUSL4N2LQ01N>

140 <https://financialpost.com/pmnbusiness-pmn/adnoc-ice-launch-new-exchange-murban-crude-futures-to-start-trading>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ (29 MART-4 NİSAN 2021)

• Dünya Büyük Bir Kaosun Eşiğinde

Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) sayfasında Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Bilimsel ve Analitik Bilgi Merkezi Başkanı Siyaset Bilimi Doktoru Nikolay Polotnikov'un "[Dünya Büyük Bir Kaosun Eşiğinde](#)" başlıklı değerlendirmesi yayımlandı. Yazıda toplumun bir bütün olarak karşı karşıya kaldığı uluslararası güvenlik sorunlarına değinen uzman, dünyanın çeşitli bölgelerinde çok sayıda insanın ailelerinin ve sevdiklerinin bu gibi sorunlardan korkarak hayatta kalma mücadelesi verdiğini ve dünyayı yeni tehlikelerin de beklediğini belirtmiştir. ABD ve Avrupa Birliği ülkeleri de dâhil olmak üzere yaygın yozlaşmayı kimse engelleyemez; nüfusun önemli bir kısmının yoksullaşması, toplumda radikalizmin büyümesine neden olmaktadır. Uluslararası kuruluşların, devlet kurumlarının rolü azalırken terörist grupları da içeren devlet dışı aktörler- IŞİD, El Kaide, Boko Haram, El Şebab; Soros, Rothschild ve Rockefeller Vakıfları, Bill Gates'in iş imparatorluğu gibi kurumlar ve Twitter, Facebook, YouTube gibi sosyal ağlar- buna karşı güçlenmenin yanı sıra dünya süreçlerini etkileyebilir hâle gelmiştir.

Ortadoğu'da terör eylemlerine değinen Polotnikov, terör faaliyetlerinden en çok Suriye, Irak ve Yemen, Kuzey Afrika'da ise Libya'nın zarar gördüğünü vurguladı. Yazar, bu ülkelerdeki yetkililerin, iç ve dış politika alanlarında meşru işlevlerin yerine getirilmesi üzerindeki tekkellerini kaybettiğini belirtti. Uzmanla göre, bölgede yaşanan yenilgilerin ardından IŞİD ve El Kaide yeni koşullara uyum sağlıyor: "Suriye ve Irak'ta bir İslam devleti kurma fikrinin başarısızlığa uğramasından sonra, IŞİD liderliği çabalarını Afrika'dan Asya'ya kadar büyük bir bölgeyi kapsayan diğer ülkelere kaydırdı. Cihatçıların temel amacı istikrarsızlığı kışkırtmak için ekonomik merkezlere saldırmaktır. Ormanları, tarım alanlarını yakmak ve evcil hayvanları hasta etmek yaygın bir uygulama hâline geldi."

Yazıda, dünyada yaşanan su sorunlarına da değinilmiş ve Ortadoğu, dünyanın en çok su sıkıntısı çeken 18 ülkesinden 11'ine ev sahipliği yapan bölge olarak gösterilmenin yanı sıra su eksikliğinin birçok çatışmalara, olumsuzluklara yol açtığı ifade edilmiştir. Nitekim Suriye, Irak ve İran'da uzun süren kuraklıklar köylüleri şehirlere taşınmaya zorluyor. Bugün dünyanın, benzeri görülmemiş bir dizi tehditle karşı karşıya kaldığını dikkate çeken uzman, koronavirüs salgınının ağırlaştırdığı mevcut durumun birçok insana yoksunluk ve dışlanmış-

lık hissi, gelir ve servet dağılımında eşitsizlik yarattığını ve bu unsurların öfkeye, hükûmete güvensizliğe, anarşiye ve yasalara aldırış etmemeye yol açtığı konusunda uyardı. Rus uzman sorunların çözümüne yönelik öngörülerde de bulundu: “İnsanların uluslararası hukuka ve devlete olan güvenini yeniden tesis etmek, fakir ülkelerdeki radikalleşme düzeyini düşürmenin yanı sıra dünyadaki göç durumunu istikrara kavuşturarak terörist yapıların seferberlik tabanını azaltacaktır.

• Santrifüj Yok, Yaptırım Yok: Biden’ın İran İçin Hazırladıkları

Joe Biden yönetimi temsilcilerinin bu hafta İran hükûmetine “nükleer sorunu” çözmek için bir teklifte bulunmayı planladıklarına dair haber Rusya basınında geniş yer buldu. “Gazeta.ru” sitesinin 31 Mart sayısında yayımlanan [“Santrifüj Yok, Yaptırım Yok: Biden’ın İran İçin Hazırladıkları”](#) başlıklı makalede, ABD Başkanı İranlı yetkililerle uzlaşmaya varıp varamayacağı ve nükleer kulübün genişlemesini engelleme durumu gibi konular incelenmiştir.

Yazıda, görüşlerine başvurulmuş Rusya Bilimler Akademisi ABD ve Kanada Enstitüsü Baş Araştırmacısı Vladimir Vasiliev’e göre bölgedeki güç dengesi, Trump iktidarı yıllarında önemli ölçüde değişmesi nedeniyle ABD istese bile, İran’la eski nükleer anlaşmaya geri dönmesi imkânsız görülmektedir. Amerika’nın İran’a yönelik politikasını “belirsizlik” şeklinde yorumlayan uzman şunları söyledi: “Trump yönetimi anlaşmadan çekilmenin yanı sıra Ortadoğu’daki güçlerin konfigürasyonunu oldukça çarpıcı bir şekilde değiştirdi ve aslında Arap dünyasında İran’a karşı güçlü bir muhalefet oluştu. Bununla birlikte bölgede kafa karıştırıcı bir tablo da ortaya çıktı; ABD’nin nükleer anlaşmaya dönüşü, bu koalisyona ve İsrail’e ters düşecektir.” Ayrıca Rus uzman, bölgede İran’ın yürüttüğü politikaya da değindi: “Son yıllarda İran, Suriye ve Irak da güçlerini toplamaya başladı. Bu nedenle nükleer silahlarla ilgili duruma bakılmaksızın, İran’a karşı yaptırımları sürdürmek büyük olasılıkla Amerika’nın kendi çıkarlarıyla örtüşüyor.” Uzman, bu konuda Rusya’nın da tutumuna değindi. Nitekim Rusya’nın da tüm tarafların çıkarlarını dikkate alacak bir plan hazırladığına dikkat çeken uzman bu nedenle Basra Körfezi bölgesinde uzun süredir var olan bir kolektif güvenlik sistemi oluşturma fikrinin önerildiğini vurguladı. Uzmana göre, ABD’nin bazı şüphelere rağmen bu öneriyi değerlendirmeye hazır olduğu belirtiliyor. Uzman, yaptırım politikasının unsurlarından biri olan petrol alımları üzerindeki ambargo kaldırılırsa Rusya’nın zarar görebileceğinin hesaba katılması uyarısında da bulundu. Bu nedenle Moskova’nın, ABD’nin ve Çin’in anlaşmaya geri dönüşüne gerçekten katkıda bulunması pek olası görünmüyor.

• Rusya Ortadoğu’da: Arap Baharı’ndan On Yıl Sonra

“Valday” Uluslararası Tartışma Kulübü sayfasında [“Rusya Ortadoğu’da: Arap Baharı’ndan On Yıl Sonra”](#) başlıklı bir değerlendirme yayımlandı. Yazarı “Valday” Kulübü’nün Program Direk-

törü olan Timofey Bordachev, makalede Rusya'nın Ortadoğu stratejilerini, bölgede oluşan krizlere müdahalesinin nedenlerini ve rolünü incelemiştir. Rusya ve Batı'nın Ortadoğu'daki stratejilerinin çarpıştığı noktaya değinen uzman, bu unsurun modern dünyanın en önemli konusu BM sistemi çerçevesinde devletlerin egemen eşitliği ilkesinin ihlal edilmesidir dedi. Uzmanla göre, Ortadoğu'da yerel ve uluslararası siyasi yapılanmada büyük ölçekli değişikliklere yol açan ve "Arap Baharı" olarak adlandırılan olayların ortaya çıkması Rusya'nın büyük dünya siyasetine dönüşüyle aynı zamana denk geldi. Bu bağlamda, Moskova'nın Suriye çatışmasına müdahalesi, Ukrayna'daki darbeye verilen tepkiden veya Gürcistan'ın 2008'de cezalandırılmasından daha çok küresel konumunun güçlendirmesinde büyük önem arz etti. Nitekim her iki durumda da Rusya, Batı ülkelerinin düşmanca eylemlerine karşılık vermenin yanı sıra egemen topraklarına yaklaşımlarda savunma savaşlarına öncülük etti: Rusya, Suriye'de ve ardından Libya'da ulusal çıkarlarını ve değerlerini, Soğuk Savaş'tan sonra kalan bu etki bölgesinin çok ötesine yansıtmaya yeteneği gösterdi. Ayrıca uzman, meşru hükûmetin yanında yer alan Rusya'nın, Suriye'ye müdahalesini tek kutuplu dünyanın tarihine son verdiği şeklinde yorumladı. Yazıda, Rusya'nın bölgedeki güvenlik misyonuna da değinildi. Nitekim, Orta Asya ülkelerinden önemli sayıda göçmenin Suriye ve Irak'taki radikal gruplara katılmasına dikkat çeken uzman, bu unsurun tüm bölge ülkelerinin laik rejimlerini tehdit altına alma olasılığına değinerek söz konusu durumda Rusya'nın önemli güvenlik tedarikçisi olarak misyonunu bir kez daha yerine getirdiğini belirtti. Rus uzman, ABD'nin bölgedeki tutumuna da değinerek güvenlik açısından Ortadoğu ve çevresindeki istikrarsızlığın ve askerî çatışmaların ABD açısından ulusal güvenliğe hiçbir şekilde tehdit oluşturmadığı anlaşılmalıdır; Rusya, Çin veya Avrupa ile karşılaştırıldığında ABD, kendi güvenliğini sağlamaktan çok bölgesel süreçlere diplomatik bir oyun şeklinde bakabilir ifadelerini kullandı. Yazıda, Ortadoğu'daki durumun yeni normalleşme sürecine girmesinin yanı sıra bölgenin gelişmesinde en önemli faktör olan büyük ve orta ölçekli dış güçlerin oyununun da yavaş yavaş geri döndüğü vurgulanıyor: "Bu oyunda Rusya'nın ortakları sadece Batı değil, aynı zamanda İran veya Türkiye gibi bölgesel güçlerdir. Bu ülkelerin ulusal çıkarlarının Rusya'nın görüşleriyle örtüşme ihtimali olmasa da bu, onlarla iş birliğinin önünde engel oluşturmamaktadır. Türkiye bölgesel güvenlik sorunlarına ne kadar çok müdahil olursa ve bu konularda bağımsız bir rol oynarsa Rusya'nın çıkarları için o kadar iyidir. Nitekim Moskova'nın bölgesel meselelere aktif katılımı, büyük bir gücün vazgeçilmez özelliğidir. Timofey Bordachev'e göre, Rusya'nın Ortadoğu meselelerine katılımı Batı iktidarı döneminden miras olan uluslararası siyaset sorununu çözdü: "Arap Baharı'nın sonuçları Rusya için olumluydu ve 2014'te Ukrayna'da yaşanan diplomatik yenilginin verdiği zararı bir dereceye kadar telafi edebildi. Suriye'deki başarının ardından Moskova, 2020 yaz ve sonbaharında Beyaz Rusya'daki krizle ilgili davranışlarında daha emin oldu." Uzman, Rusya'nın Asya politikasını Ortadoğu'da yürüttüğü politika ile kıyaslayarak ikinci-

de kazandığı başarıyı, “diplomatik beceri ve askerî kararlılığın sonucu” şeklinde yorumladı. Uzman, bölgedeki mevcut durumun iyimserlik uyandırdığını, bu özelliklerin yakın gelecekte sonuçlara ulaşmak için önemli unsur olmaya devam ettiğini ifadelerin ekledi.

• Sadık Dost: Çin ve İran 25 Yıl Boyunca Stratejik Ortak Olacak

27 Mart'ta İran'ın başkenti Tahran'a giden Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi ile İran Dışişleri Bakanı Cevad Zarif arasında imzalanan yirmi beş yıllık kapsamlı iş birliği anlaşması Rusya basınında geniş yer buldu. “İzvestiya” gazetesinin 31 Mart sayısında yayımlanan [“Sadık Dost: Çin ve İran 25 Yıl Boyunca Stratejik Ortak Olacak”](#) başlıklı makalede iki ülke arasında imzalanan söz konusu anlaşma, “Pekin ve Tahran arasında ABD yaptırımlarının baskısı karşısında tam bir iş birliği anlaşması imzalandı” ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıda görüşlerine başvuru- lan Rusya Bilimler Akademisi Uzak Doğu Enstitüsü Müdürü Aleksey Maslova göre, İran ve Çin arasında imzalanan anlaşma kapsamlı niteliktedir. Çin için “her zaman öne çıkan” hem ekonomik hem de askerî-politik bir bileşendir: “Çin, siyasi ve imaj açısından kendisi için son derece önemli olan ‘Kuşak ve Yol’ girişimine İran'ın katıldığını çoktan yüksek sesle duyurdu.” Çin'in, geçmişte Ortadoğu'da siyasi olmaktan çok ticari olan çok küçük bir rol oynadığına dikkat çeken uzman, şimdi söz konusu bölgede adım adım yeni bir küresel politika şekillendirdiğini belirtti. Ayrıca uzmana göre, Pekin genel olarak daha agresif ve saldırgan hâle gelen küresel politikasını değiştirmeye başlıyor: “Sanırım Çin'in hem Afrika'da hem de 17+1 koalisyonunun kurulduğu Doğu Avrupa'da politikasını nasıl yoğunlaştırdığını göreceğiz.” Aynı zamanda, uzmana göre Çin açıkça herhangi bir resmî ittifak kurmak istemiyor: “Nitekim ‘Kuşak ve Yol’ projesi bir girişimdir orada resmî bir organizasyon ve hatta ekonomik bir platform bulunmamaktadır. Dahası, Pekin herhangi bir askerî ittifak kurmayı her zaman reddetmekte. Çin, duruma göre hareket etmeye çalışır; bu onun gücüdür.”

• Ortadoğu “İstikrar Vahası” Kargaşa Tehdidi Altında

Ürdün hükûmetinin darbe girişimiyle ilgili açıklamasında, eski Veliâht Prens Hamza ile iki yetkilinin “ulusal güvenliğe zarar vermek için yabancı ajanlarla temas içinde oldukları” iddia edildiği haberi Rusya basınında yer buldu. “Nezavismaya” gazetesinin 4 Nisan sayısında yayımlanan [“Ortadoğu ‘İstikrar Vahası’ Kargaşa Tehdidi Altında”](#) başlıklı yazıda eski Veliâht Prens Hamza, “darbe girişiminden şüphelenilen Ürdün tahtının rezil varisi” ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre Ürdün'de, dışarıdan bir darbe girişimi olarak ya da kraliyet ailesi içinde bir çatışma olarak yorumlanan olaylar yaşanırken Kral'ın üvey kardeşi Prens Hamza bin Hüseyin ev hapsinde tutulmuştur.

El Cezire'ye göre, ülkenin başkenti Amman'da güvenlik önlemleri güçlendirildi. Hem ABD hem de Ürdün'ün Suudi Arabistan dâhil komşuları Kral II. Abdullah'a desteklerini ilettili. Ma-

kalede, görüşlerine başvuru olan Rusya Bilimler Akademisi Avrupa Enstitüsü Avrupa Orta Doğu Merkezi Başkanı Alexander Shumilin'e göre, çatışma iktidar elitinin dar çevresini aşarsa bu, tüm bölgedeki durumu etkileyecektir. Petrol rezervi olmayan Ürdün'de yerel sakinlerden daha fazla Suriyeli ve Filistinli mülteci bulunmaktadır. Ancak İsrail-Filistin çatışma bölgesine, Suriye'ye ve Irak'a olan yakınlığına rağmen, Krallığın kendisine Ortadoğu'da bir "istikrar vahası" denmekte. Güncel olaylar, bu yaygın ismin hâlihazırda Ürdün için ne kadar geçerli olduğunu sorgulatmaktadır.